

De 'revolutie in de revolutie' begint vorm te krijgen. President Hugo Chavez had die aangekondigd na de overwinning op de oppositie bij het referendum in augustus 2004 en bij de gemeenteraadsverkiezingen in november. Terwijl de reactionaire oppositie niet meer weet van welk hout pijlen te maken, wil het Noordamerikaanse imperialisme verder het proces van de 'Boliveriaanse revolutie' destabiliseren. Dit revolutionair proces in Venezuela radicaliseert en krijgt hoe langer hoe meer weerklink bij de volkeren in Latijns-Amerika.

Op 13 december werd één van de leiders van de Colombiaanse FARC-guerrilla, Rodrigo Granda, gekidnapt in Caracas (Venezuela) door Colombiaanse veiligheidsagenten, met de medeplichtigheid van Venezolaanse militairen van de inlichtingendienst, die handelden zonder het fiat van hun hiërarchie. Deze flagrante schending van de soevereiniteit van Venezuela, een centraal thema in de politiek van de regering Chavez, is natuurlijk geen klein bier.

Conflicten stoken tussen Colombia en Venezuela

Washington weet dat de burgerlijke oppositie niet in staat is om het revolutionair proces in Venezuela op eigen kracht omver te werpen. Daarom vermenigvuldigt Washington haar pogingen om Venezuela te destabiliseren en ze gebruikt daarvoor de Colombiaanse extreem-rechtse president Alvaro Uribe als paard van Troje. Enkele maanden geleden werd een trainingskamp van Colombiaanse paramilitairen in het zuiden van Venezuela ontdekt. Er zijn tal van grensincidenten met Colombiaanse paramilitaire groepen die Venezuela infiltreren (ondermeer om sociale leiders te vermoorden). Via het fameuze Plan Colombia zijn de Verenigde Staten het Colombiaanse leger aan het uitrusten en trainen met militaire middelen die veel verder reiken dan het strikte contra-guerrillakader.

In de strategie van het Noordamerikaanse imperialisme voor Latijns-Amerika, moet Colombia dezelfde rol spelen als Israël in het Midden-Oosten: de regionale politieagent en voorpost van de "vitale belangen van Washington". De optie om een oorlog uit te lokken tussen Colombia en Venezuela maakt duidelijk deel uit van de plannen van de USA. Het kidnappen van één van de leiders van de FARC in Venezuela maakt deel uit van dezelfde strategie van destabilisatie en escalatie.

Chavez is zich bewust van die realiteit, maar zijn reactie kwam vrij laat. Op 16 januari jl. echter, na een nationale betoging van 1 miljoen mensen in Caracas voor de verdediging van de Venezolaanse soevereiniteit, legde hij eerst vriendschapsverklaringen af ten aanzien van Uribe en Colombia om in dezelfde ademstoot de samenwerkingsakkoorden met Colombia op te schorten zolang de regering haar positie niet rechtzette. Bij die akkoorden zat een belangrijk contract voor gasexport naar Colombia, dat zelf geen gas produceert. Uribe moest niet veel nadenken en nam het eerste vliegtuig naar Caracas om "uitleg te verschaffen".

De Bush-administratie zit zwaar in haar maag met de dreiging die uitgaat van het Venezolaanse experiment. Venezuela is niet alleen de derde petroleumleverancier aan de VS, maar het revolutionair proces in Venezuela wordt hoe langer hoe radicaler en begint een echt referentiepunt te worden voor de volksbeweging in heel Latijns-Amerika. Het enthousiaste onthaal van Chavez op het Wereld Sociaal Forum in Porto Alegre getuigt daar ruimschoots van.

De fameuze 'revolutie in de revolutie' die Chavez aankondigde, begint vaste vorm te krijgen, niet alleen in woorden, maar ook in daden. Op 17 november 2004 hield Chavez een buitengewone vergadering met alle leidinggevende instanties van het Boliveriaanse proces. De regering Chavez nam daar een belangrijk

programma-document aan voor de volgende jaren met als titel: "De nieuwe etappe, de nieuwe strategische roadmap". In dat document worden 10 strategische doeleinden uit de doeken gedaan onder andere: 1. een nieuwe sociale structuur opbouwen, 2. sneller bouwen aan een nieuw democratisch model van volksparticipatie, 3. sneller een nieuwe productie-model opbouwen en een nieuw economisch systeem. Het plan voorziet ook in een diepgaande hervorming van de staatsinstellingen, die nog een erfenis zijn van het oligarchische 'ancien régime', die aangewreten zijn door de corruptie en de de regeringsmaatregelen saboteren.

Nationalisatie onder arbeiderscontrole

Naast het verderzetten en het uitbreiden van grootschalige sociale programma's voor de volkse lagen (gezondheidszorg, onderwijs, voeding, huisvesting, ...), gaat de Bolivariaanse regering ook de landhervorming in een stroomversnelling brengen. Ze voorziet 2 miljoen hectaren grond uit te delen aan landloze boeren in 2005. De arbeidersklasse wordt niet vergeten. Op 19 januari tekende Chavez in het bijzijn van arbeiders, bedienden en vakbondsleiders een decreet tot nationalisatie onder arbeiderscontrole van de onderneming Venepal. Venepal werd in 2003 al failliet verklaard en sindsdien bezet door de werknemers die de productie van papier en karton heropstartten. Venepal vormt zo een kostbaar precedent waarop andere bedrijfsbezettingen onder arbeiderscontrole zich kunnen baseren. Op het moment van de nationalisering verklaarde Chavez dat "in ons model, in tegenstelling tot het kapitalistisch model, de rol van de arbeidersklasse fundamenteel is". (...) Het kapitalisme poogt de werkmensen te elimineren, wij zetten een proces in gang van bevrijding van de werkmensen. Dat is een doorn in het oog van Washington". En hij benadrukte de noodzaak om "de productieverhoudingen te wijzigen". Tenslotte paraphraseerde Chavez Lenin toen hij zei dat "het neoliberale kapitalisme het hoogste stadium is van de kapitalistische gekheid". (1)

Het afwijzen van het kapitalisme, niet enkel de neoliberale variant, het kapitalisme als dusdanig, komt meer en meer expliciet voor in de uitspraken van Chavez. Dat staat wat haaks op de lange periode van vaagheid en onduidelijkheid van de politieke ontwikkelingen in Venezuela. In zijn toespraak in Porto Alegre op het Wereld Sociaal Forum beklemtoonde Chavez de noodzaak van de overgang naar het socialisme. Op 23 februari jl. ging Chavez tijdens een top in Caracas over de sociale schuld nog een stap verder in de definitie van zijn maatschappelijk project: "Het is onmogelijk een einde te stellen aan het drama van de armoede en de ongelijkheid op de planeet via het kapitalistisch model (...). De arme volkeren van de planeet moeten dit ontwikkelingsmodel afwijzen (...)".

Voor Chavez is het duidelijk dat het alternatief voor het kapitalisme enkel het socialisme kan zijn. "Wij hebben ons model nooit als socialistisch bestempeld. Maar als het niet kapitalistisch is, wat is het dan? Voor mij bestaat er geen enkele twijfel. Het gaat over het socialisme. Maar welk model van socialisme? Het komt met geen enkel reeds geprobeerd model overeen, ondanks alle ervaring en verworvenheden, want ons model, dat moeten we nog uitvinden. Vandaar het belang van het debat. Het socialisme van de XXIste eeuw moet uitgevonden worden."

Ook al moeten we voorzichtig blijven in de interpretatie van dergelijke uitspraken - Venezuela blijft fundamenteel een natie waar de productieverhoudingen nog altijd gedomineerd worden door het kapitalisme -, toch komt het zelden voor dat we in de huidige context dergelijke uitspraken horen uit de mond van een staatshoofd...

[1] Jorge Martin, "Chavez nationaliseert Venepal onder arbeiderscontrole", www.larisposte.com.

Enkele uittreksels uit de resolutie van de Vierde Internationale over Venezuela

Venezuela kent een revolutionair proces dat is gekenmerkt door partiële breuken met het oude regime op politiek, economisch en sociaal niveau en door een partiële breuk met het imperialisme. Venezuela is op weg naar een maatschappelijke transformatie, met de bedoeling dit project te verbinden met andere veranderingsdynamieken in Latijns-Amerika.

De ontwikkeling, gedurende de laatste jaren, van betekenisvolle programma's op het vlak van de openbare gezondheid, alfabetisering en onderwijs, de prioritaire vorming van coöperatieven, de landbouwhervorming en de hervorming van het commerciële visstelsel zijn belangrijke tekens van de sociale prioriteiten die dit proces voortstuwen.

Op internationaal niveau besliste Venezuela de confrontatie aan te gaan met het VS-imperialisme (verwerping van het Plan Colombia, van ALCA, de weigering van VS-soldaten op haar territorium, nauwere banden met Cuba, veroordeling van de imperialistische oorlogen). Venezuela wordt steeds meer een referentiepunt voor de andersglobaliseringsbeweging.

Populaire mobilisatie is een beslissend element dat deze politieke breuk mogelijk maakte: of het nu gaat om het bekampen van de staatsgreep van april 2002, of om de organisatie van de gemeenschap in functie van de sociale programma's (onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting, water, enzovoort). Het proces ontwikkelt zich binnen een kader dat de burgerlijke democratische instituties respecteert. Ondanks de pogingen om de staat te transformeren, blijven de instituties doortrokken van cliëntelistische en corrupte praktijken, die obstakels vormen voor het beleid van de regering.

Het revolutionaire proces draaide nog niet uit op een revolutionaire overwinning voor de onderdrukte klassen. Het verzet kwam van de Venezolaanse rechterzijde, maar ook van bepaalde sectoren binnen de 'Chavistische' meerderheid. Het proces blijft hangen tussen een revolutionaire dynamiek en tendensen die op een loyale manier het kapitalisme willen beheren.

(Internationaal Comité, februari 2005)